

Date: 23rd September-2026

**O'QUVCHI-YOSHLARNING NUTQ MADANIYATI VA IJODIY
FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY METODLAR O'RNI.**

Andijon viloyati Qo'rg'on tepa tumani

3-son texnikumi ona tili va adabiyot

fani o'qituvchisi

Ergasheva Mavjudaxon Amandjanovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnikum o'quvchilariga ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning nazariy hamda amaliy jihatlarini yoritilgan. Shuningdek, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda nutq madaniyatini oshirish, mustaqil va ijodiy fikrlashga o'rgatish yo'llari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Texnikum ta'limi, ona tili va adabiyot, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, klaster, keys-stadi, nutq madaniyati, kasbiy kompetensiya.

Bugungi kunda O'zbekistonda uzluksiz ta'lim tizimini tubdan isloh qilish, xususan, o'rta maxsus va professional ta'lim bosqichida kadrlar tayyorlash sifatini oshirish ustuvor vazifalardan biriga aylandi. Texnikumlar jamiyatimiz uchun tor doiradagi amaliy ko'nikmalarga ega mutaxassislarni yetishtirib berar ekan, ularning nafaqat o'z kasbini puxta egallashi, balki keng dunyoqarashga, yuksak nutq madaniyatiga va mantiqiy fikrlash qobiliyatiga ega bo'lishi ham muhimdir. Ona tili va adabiyot fani yoshlarda milliy o'zlikni anglash, o'z fikrini og'zaki va yozma ravishda ravon bayon etish, shuningdek, estetik didni tarbiyalashda yetakchi o'rin tutadi. Biroq, amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, texnikum o'quvchilarining aksariyati maxsus fanlarga ko'proq e'tibor qaratib, gumanitar fanlarga nisbatan passiv yondashadilar. Bu muammoni bartaraf etish uchun dars jarayonida an'anaviy yod olish usullaridan voz kechib, o'quvchining faolligini oshiruvchi zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarni tatbiq etish zarurati tug'iladi.

Ona tili va adabiyot darslarini texnikum bosqichida tashkil etishning o'ziga xos xususiyatlari mavjud. Bu yerda o'quvchilarning yoshi, kasbiy yo'nalishi (texnik, iqtisodiy, xizmat ko'rsatish va boshqalar) va qiziqishlari inobatga olinishi lozim. Ta'lim jarayonida quyidagi zamonaviy metodlarni tizimli qo'llash yuqori samara beradi:

- "Klaster" va "Aql xaritasi" grafik organayzerlari: Adabiyot darslarida yozuvchining hayoti va ijodiy yo'lini, yirik epik asarlar (masalan, roman yoki qissalar) syujetini hamda qahramonlar tizimini tahlil qilishda mazkur metodlar beqiyos yordam beradi. O'quvchilar ma'lumotlarni tartibga solish, asosiy va ikkinchi darajali tushunchalarni ajratish, ular orasidagi mantiqiy bog'liqlikni ko'ra olish qobiliyatini rivojlantiradilar.

- "Keys-stadi" (Case study) metodi: Ushbu metod bo'lajak mutaxassislarning kasbiy faoliyatiga moslashtirilgan real hayotiy vaziyatlar yoki muammolarni hal etishga asoslanadi. Masalan, ona tili darslarida turli yo'nalishdagi o'quvchilarga o'z mutaxassisliligiga oid ish qog'ozlarini (bildirishnoma, tushuntirish xati, shartnoma, ishonchnoma) tuzish va ulardagi

Date: 23rd September-2026

imlo hamda uslubiy xatolarni to'g'irlash bo'yicha keyslar beriladi. Bu ularning ham savodxonligini, ham amaliy ko'nikmasini o'stiradi.

- “Bumerang” va “Pinboard” metodlari: Guruhlarga bo'lingan holda matn ustida mustaqil ishlash, o'rganilgan ma'lumotlarni boshqa guruh a'zolariga tushuntirib berish va o'zaro baholashga asoslanadi. Bu metod o'quvchilarda jamoada ishlash, muloqot madaniyati, o'z fikrini himoya qilish va boshqalarning fikrini hurmat qilish ko'nikmalarini shakllantiradi.

- Sinkveyn (besh qatordan iborat she'r) metodi: O'quvchilarning o'qigan adabiy asari, qahramoni yoki biron-bir ilmiy tushuncha bo'yicha o'z shaxsiy munosabatini qisqa, lo'nda va badiiy shaklda ifodalashiga yordam beradi. Bu ularning ijodiy yondashuvi va lug'at boyligini boyitadi.

Olib borilgan kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, texnikum darslarida zamonaviy metodlarning qo'llanilishi quyidagi ijobiy natijalarni beradi:

1. O'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishi va faolligi keskin ortadi.
2. Matnni tushunish, uni tahlil qilish hamda o'z fikrini mantiqiy ketma-ketlikda bayon etish darajasi yaxshilanadi.
3. Nazariy bilimlar amaliyot bilan bog'lanib, o'quvchilarning kelgusidagi mustaqil kasbiy faoliyatiga zamin hozirlaydi.

Xulosa qilib aytganda, texnikum o'quvchilariga ona tili va adabiyot fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishning muhim omilidir. Bu jarayon o'quvchilarning nafaqat savodxonligini oshiradi, balki ularni mustaqil fikrlaydigan, raqobatbardosh va o'z mutaxassisligini chuqur hurmat qiladigan yetuk kadr qilib tarbiyalashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Sayidahmedov N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiya. – Toshkent: Oqibat, 2003.
2. Yo'ldoshev J.G., Usmonov S.A. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar amaliyoti. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2008.
3. G'ulomov A., Nematov H. Ona tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2012.
4. Toshoraeva N. Adabiyot o'qitish metodikasida zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
5. Muslimov N.A. va boshqalar. Kasb ta'limi o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirish texnologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.

